

THEMA**Met open ogen**

Men noemt de ogen wel de spiegel van de ziel. Aan iemands ogen kun je zien wat er in haar of hem leeft. In dit gedeelte van het evangelie gaat het over de toekomst. Hoe kijk je er naar? Met van angst open gesperde ogen? Of sluit je ze liever, omdat er toch niets te zien is? Of omdat je niet wilt weten wat er komen gaat? Jezus spoort ons aan om de ogen open te houden: zie je wel wie er naar ons toe komt? Het is Jezus zelf!

LUCAS 21:25-31**De komst van de Zoon des mensen****Hier en nu**

Vergeleken met de andere evangelien legt Lucas minder nadruk op natuurrampen als aankondiging van het einde der tijden. Hij besteedt meer aandacht aan de reactie van de mensen. Hun angst mag er niet toe leiden dat zij in een roes vluchten (vers 34). Het lijkt erop dat Lucas rekening houdt met het uitblijven van de wederkomst van Christus. Alsof hij zegt: ook al kijk je uit naar de toekomst, je mag het heden niet verwaarlozen. Een positieve toekomstverwachting kan helpen om op een goede manier naar het heden te kijken. In feite gaat het

om dat heden. Je leeft nu. Daarom is er bij Lucas voortdurend sprake van 'vandaag' en 'heden'. Bijvoorbeeld in de aankondiging van Jezus' geboorte: 'Heden is u de Heiland geboren' (Lucas 2:11). Of bij Jezus' eerste optreden in de synagoge te Nazaret: 'Heden is dit schriftwoord voor uw oren vervuld' (Lucas 4:21). En over de komst van het Koninkrijk Gods zegt Jezus: 'Zie, het is bij u' (Lucas 17:21). Met deze accenten in gedachten moet ook Lucas 21:32 worden gelezen: 'Dit geslacht zal geenszins voorbijgaan, voordat alles geschiedt'. Dit is niet een mislukte voorspelling van het moment van de wederkomst, maar een oproep om in het hier en nu te leven.

Omgaan met angst

Wat de mensen krijgen te zien, zal hen grote angst aanjagen. Men zal het 'besterven' van vrees (vers 26). Dat is een betere vertaling dan 'bezwijmen', zoals we lezen in de vertaling van het NBG (1951). Het gaat erom dat het eigenlijk geen leven is wanneer men zich bedreigd voelt. Je bent, om met de Psalmen te spreken, in feite al 'in de banden van het dodenrijk', als de leefbare wereld aan het verdwijnen is. Juist dan moet men, zo luidt de oproep van Jezus, de ogen niet in doffe berusting neerslaan. Men moet zich oprichten, de hoofden omhoog, de

blik gericht op de komende Zoon des mensen. Hij is er nog niet, maar Hij komt er aan. Dat is te zien! Maar je moet wel de goede houding daarbij hebben. Je moet het aandurven om tegen alle gevoelens van angst in, bij anderen en bij jezelf, te letten en te wijzen op het goede dat doorbreekt met kracht ondanks alles.

De gelijkenis van de vijgenboom

De komst van Gods Koninkrijk lijkt zo ver weg en zo wereldvreemd, zo ver als de hemel van de aarde is verwijderd. Via het beeld van de vijgenboom, waar aan je kunt zien dat de winter voorbij gaat, komt het wat dichterbij. Dit voor iedereen herkenbare beeld uit de natuur heeft iets ontspannends. Bij het Koninkrijk van God hoeft je niet perse te denken aan het einde van alles wat je vertrouwd is, aan de wereld die vergaat. Het Koninkrijk van God is ook de voltooiing van wat er nu al groeit in deze wereld, al is het soms tegen de verdrukking in. De vergelijking helpt ons begrijpen dat we alles de tijd mogen gunnen. Zo gaat dat nu eenmaal bij het groeien in de natuur, haast ongemerkt. Je moet er oog voor hebben. De groeikracht is een mysterie. Maar we weten dat die kracht gestadig doorwerkt.

Klaas Spronk

LITURGISCHE NOTITIES**Eerste Advent**

Vandaag begint de voorbereiding op Kerst. Niet alleen in tijd, maar ook wat betreft de inhoud van de lezing lijken we er nog ver van verwijderd. Er is allerm minst sprake van 'vrede op aarde'. Maar dit roept wel het verlangen naar die vrede op: naar de hemel die de aarde raakt. Niet om de aarde te vernietigen, maar om nieuwe le-

venskansen te geven. Psalm 25 (van de zondag) bezingt het 'gelovig verwachten' van Gods komende heil. Naast Gezang 119, het lied van de zondag, sluit ook Gezang 483 goed aan bij de lezing uit het evangelie. Andere passende liederen zijn Gezang 23 en Gezang 63. Uit *Zingend Geloven III*, lied 1, uit IV, de liederen 1 t/m 4; uit V, lied 36. Zie ook 'De nacht loopt ten einde', lied 23 uit

Aandachtig Liedboek van H.Oosterhuis (Ambo). *Suggesties project- en kinderliederen*: Projectlied 'Met hart en ziel', blz. 11. 'Horen en zien', blz. 17. 'Wanneer zal komen' uit *Zingen van het licht*, lied 13 (Kok).

Klaas Spronk

THEMA**Met open oren**

Ieder mens verstaat in meer of mindere mate de 'kunst' om te horen wat zij of hij graag wil horen of waar hij of zij juist bang voor is. Ook kan men soms oost-indisch doof zijn voor wat men niet wil horen. Het is daarom al-lerminst vanzelfsprekend dat de blijde boodschap van de komst van de Messias bij de mensen doordringt. Daarbij komt dat er ook andere geluiden te horen zijn.

LUCAS 3:1-6**Johannes de Doper****Roeping**

Wie thuis is in de bijbel - Lucas verwacht dat van zijn lezers - zal bij de beginwoorden van dit gedeelte moeten denken aan de profeten in het Oude Testament. Van de meeste profeten wordt aan het begin van het naar hen genoemde boek verteld hoe zij werden geraakt door het woord van God en in welke tijd dat gebeurde (zie bijvoorbeeld Jeremia 1:1). Die tijd wordt aangeduid door het noemen van de koning(en) onder wie zij leefden. Dit laatste is meer dan een manier om een datum aan te geven. Doorgaans voelden de profeten zich geroepen om namens God een boodschap door te geven aan de politieke leidslieden. Ze laten daarbij een ander geluid horen dan de politieke en economische leuzen uit hun dagen. Zo wordt Johannes hier geschilderd als de laatste profeet

met als boodschap dat zijn hoorders op het punt staan getuige te zijn van de vervulling van de profetie zoals die eerder door profeten als Jesaja is verkondigd.

Grote namen

Lucas is heel precies in de manier waarop hij de gebeurtenissen plaatst in hun tijd. Er klinken vele namen: van de grote man in Rome, keizer Tiberius, de opvolger van Augustus, tot aan zijn vazallen in de provincie. Lucas let op de details en gebruikt de correcte titels, zoals 'viervorst'. Dit is een term die duidt op de verdeling van het gebied van Herodes de Grote in vieren met elk een eigen vorst. Het valt op dat Lucas deze politieke heersers in één adem noemt met de geestelijke leidslieden: de hogepriesters Annas en zijn opvolger Kajafas. Ze vertegenwoordigen hetzelfde soort gezag. Bij hogepriesters klinkt dat niet als een compliment.

Na al die grote namen komt dan Johannes, de zoon van de priester Zacharias. Op het eerste gehoor is hij niet meer dan de afsluiting van een lange aflopende reeks, van de hoogste in gezag tot de laagste. Dat hoogste gezag lijkt onaangevochten, want het gaat gewoon door. De hoogwaardigheidsbekleders volgen elkaar op, van Augustus naar Tiberius, van Herodes naar zijn zoons, van Annas naar Kajafas. Bij Johannes wordt er echter een doorgaande lijn onderbroken. Zijn vader Zacharias wist zich geen raad met wat hij te horen kreeg van de en-

gel (Lucas 1:5-25). Johannes wel. Hij staat vanaf het begin open voor de boodschap dat de Messias zich een weg zal banen in deze wereld en een grote omkering te weeg zal brengen.

In de woestijn

Het is mogelijk om in het Hebreeuws een verband te leggen tussen 'woestijn' (in het Hebreeuws 'midbar') en 'woord' ('dabar'). Dat verband is er in ieder geval in de geschiedenis van het volk Israël. Na de uittocht uit Egypte verbleef het veertig jaar in de woestijn en juist daar, zo gaat het verhaal, ontving het de woorden van God zoals we die opgetekend vinden in de boeken van Mozes. Van sommige streng religieuze groeperingen is bekend dat ze ook in later tijd de woestijn intrrokken in de verwachting daar dichterbij God te zijn. Ook Johannes lijkt zich eerst te onttrekken aan het voortgaande leven van alledag met zijn vaste patronen, vastliggende gezagsverhoudingen en oude liedjes om open te kunnen staan voor Gods woorden. In de woestijn 'geschiedt' dat woord aan hem. Het is niet een kwestie van gewoon aanhoren. Het woord doet hem wat. Dat is kenmerkend voor Gods woord, treffend geformuleerd bij de door Lucas geciteerde profeet Jesaja. Deze zegt in naam van God: 'Mijn woord zal doen wat Mij behaagt en dat volbrengen waartoe Ik het zend' (Jesaja 55:11).

Klaas Spronk

LITURGISCHE NOTITIES**Tweede Advent**

Vorige week was de blik gericht op het einde van heel de wereld, nu horen we over het heil voor 'alle vlees' (Lucas 3:6). Vergeleken met de parallele passages bij Marcus (1:2-3) en Matteüs (3:3) krijgt dit 'alle' bij Lucas extra aandacht. Zo kunnen we ook in onze liturgie mid-den in de wereld staan en stem geven

aan de nood van velen. Zo laten we een tegenstem horen over het heil dat niet beperkt mag en hoeft te blijven tot de eigen ziel. Naast Psalm van de zondag 80 (met het goed bij de prediking van Johannes aansluitende gebed om niet bij de pakken neer te zitten) zou men ook Psalm 126, 'Als God ons thuis brengt uit onze ballingschap', kunnen laten horen. Geschikte liederen uit het

Liedboek: Gezang 31, 46, 62, 123 en 126.

Suggesties project- en kinderliederen: Projectlied 'Met hart en ziel', blz. 11. 'Horen en zien', blz. 25. *Alles wordt nieuw II*, lied 14 (NZV). *Bijbelse liederen voor peuters*, lied 21 (Kok). *Zin-gen van het licht*, lied 19 (Kok).

Klaas Spronk

THEMA Helemaal

Als je met iets nieuws te maken krijgt, ben je geneigd er eerst voorzichtig een klein stukje van te proeven, te verkennen of uit te proberen. Volgens Johannes de Doper werkt dat niet bij het evangelie van de komst van de Messias. Daar kun je niet halfslachtig kennis van nemen. Je moet er helemaal in ondergaan van je kruintje tot je kleine teen. Alleen zo kun je echt delen in het nieuwe begin dat God met mensen wil maken.

LUCAS 3:7-18

De verkondiging van Johannes de Doper

Tegen de schijnheiligheid

Johannes gebruikt harde woorden om tot de mensen door te dringen. Mensen beschermen zich met een pantser van vooroordelen jegens anderen en vastomlijnde ideeën over zichzelf. Dat biedt zekerheid. Volgens Johannes is dat valse schijn als je niet toelaat dat er kritisch naar wordt gekeken. Pas als dat gebeurt en de maskers afvallen, kan er zicht komen op de komende Messias. De verkondiging van het evangelie gaat samen met deze ingrijpende vermaningen (vers 18). Daarbij vergelijkt Johannes zijn hoorders met 'adderengebied'. Zij weten dat het een slang was, die Eva en Adam ertoe bracht het verkeerde

pad te kiezen. Johannes houdt zijn toehoorders voor, dat ze niet horen bij Abraham, die koos voor de weg die God hem wees, maar bij die slang.

Een begaanbare weg

De woorden van Johannes moeten grote indruk hebben gemaakt. Het lag voor de hand dat men zou kiezen voor de gemakkelijkste oplossing en zich massaal zou keren tegen deze man die zo op de ziel trapt. Maar blijkbaar is het Johannes gelukt om door het pantser van schijnheiligheid van zijn hoorders heen te dringen. Ze kijken naar zichzelf en vragen Johannes om hulp. Ze kiezen niet voor de bekende weg maar voor de weg van de bekering. Opnieuw verrast Johannes dan zijn hoorders. Na het uitgesproken zware oordeel zou men zware opdrachten verwachten. Maar wat Johannes vraagt is niet het onmogelijke. In zijn aanwijzingen sluit hij aan bij de normale levenssituatie van de mensen. Hij vraagt ze om daarbinnen andere keuzes te maken. Je hoeft het niet ver te zoeken. Ieder krijgt in het leven, zoals hij of zij dat leidt, kansen om te kiezen voor het nieuwe leven. Wie de beschikking krijgt over vele goederen kan die delen in plaats van ze op te potten. Zelfs de tollenaars hebben binnen hun werksituatie de mogelijkheid om te leven ten bate in plaats van ten koste van de ander. Ook soldaten kunnen

op hun post blijven, als ze tenminste de verleiding weerstaan om hun macht niet te misbruiken. Overigens moet men zich hierin ook niet vergissen: zo simpel is het nu ook weer niet wat Johannes vraagt. Men moet kritisch durven kijken naar zijn alledaagse bezigheden en verandering durven brengen in wat men zelf, en in de eigen omgeving, heel normaal vindt.

Jezus gaat de weg helemaal

Johannes ziet zichzelf slechts als voorloper van de Messias. Die zal volbrengen waarmee hij is begonnen. Johannes ziet nog niet dat dit volbrengen op een heel andere manier zal gaan. Dat kan men hem niet verwijten. Pas gaandeweg zal duidelijk worden langs welke weg Jezus het Koninkrijk nabij zal brengen. Het eerste teken daarvan wordt zichtbaar bij de doop die Jezus ondergaat (Lucas 3:21-22). Ook Hij gaat helemaal onder in het water. Dit verwijst naar zijn ondergang in de dood. Hiermee begint Zijn weg naar het nieuwe leven, gesymboliseerd door de duif die op Hem neerdaalt, het teken van de Heilige Geest. Johannes spreekt van die Geest: 'de komende Messias zal dopen met de Heilige Geest en met vuur' (vers 16). Maar de Messias zal dit vurige oordeel niet voltrekken. Hij zal het eerst zelf ondergaan.

Klaas Spronk

LITURGISCHE NOTITIES

Derde Advent - Gaudete

De naam van deze zondag betekent 'Verblijdt u!' en is ontleend aan de van oudsher voorgeschreven lezing uit de brieven: Filippenzen 4:4-7. Net als in de andere paarse tijd (de veertig dagen voor Pasen) wordt de ernst en inkeer, passend bij de voorbereiding op het komende Christusfeest, even doorbroken. De boog kan niet altijd gespannen zijn. Iets van het licht van Kerst wordt al doorgelaten. Vandaar dat deze zondag

verkleurt naar het roze. Men zou de tijd van voorbereiding kunnen vergelijken met een reis langs bergen en dalen, langs hoogte- en dieptepunten van het leven. Als je op een berg staat kun je soms al iets zien van het einddoel. De afstand is vaak moeilijk te schatten, zodat er een vertekend beeld kan ontstaan.

Bij de thema's 'blijdschap' en 'helemaal' is het niet moeilijk om liederen te vinden. In de liturgie is er geen beter mid-

del om je blijdschap te uiten dan zingen. Wie goed zingt gaat daarin helemaal op. Naast de aan deze zondag verbonden Psalm 85 kunnen hier onder meer worden genoemd: Gezang 98 (bij de lezing uit Filippenzen), 121, 125. Zie ook liederen die bij de vorige zondag zijn genoemd.

Suggesties project- en kinderliederen: Projectlied 'Met hart en ziel', blz. 11. 'Horen en zien', blz. 31.

Klaas Spronk

THEMA

Elkaar aanvoelen

Tijdens een zwangerschap gebeurt er van alles met een vrouw. Ongekende gevoelens komen los. Het is niet makkelijk om die te delen. Dat gaat nog het beste met andere zwangere vrouwen. Maria zoekt en vindt steun bij Elisabet. De gemeente die in verwachting is van de komst van Christus kan zich laten inspireren door deze vrouwen.

LUCAS 1:39-45

Maria en Elisabet

De reis van Maria

In de Kersttijd wordt veel aandacht besteed aan de reis die Jozef en Maria vanwege de volkstelling moeten maken van Nazaret naar Betlehem. De eerder door Maria ondernomen reis naar Elisabet is bij de meeste lezers veel minder bekend en heeft in de loop der eeuwen minder tot de verbeelding gesproken. Als men dichterbij de gevoelens van Maria wil komen, is het echter juist goed om te letten op deze reis. Anders dan bij de latere reis naar Betlehem gaat Maria uit eigener beweging. Ze draagt met haar zwangerschap een groot geheim in zich, maar ze kan dat met niemand delen. Voor een zwangere vrouw lijkt dat onverdraaglijk. De engel Gabriël, die haar heeft ingewijd, heeft haar echter een handreiking gedaan door te vertellen van de zwanger-

schap van haar verwante, Elisabet. Ook zij draagt het teken in zich, dat God Zijn woord nakomt. Als er iemand is met wie Maria haar gevoelens kan delen, dan is het Elisabet. Geen ander zou haar kunnen begrijpen. Vandaar dat zij 'met spoed' de lange en voor een meisje - en dan nog in haar positie - niet ongevaarlijke reis onderneemt. Waar Elisabet precies woont, wordt ons niet verteld. Maar de reis van Maria is zeker net zo ver als de reis naar Betlehem. Er is niemand die haar kan tegen houden.

Zo zoon zo moeder

Eerder in deze adventstijd is gelezen over de roeping van Johannes de Doper als de laatste der profeten. Vandaag horen we hoe hij die roeping als het ware prenataal ontvangt. Bij de stem van Maria springt hij op in de moederschoot. Het doet denken aan het verhaal uit Genesis 25:22 over Esau en Jakob die elkaar al vóór de geboorte dwars zitten. Terwijl die twee elkaar al vroegtijdig niet kunnen uitstaan, horen we hier hoe vanaf het begin Johannes zich verbonden weet aan Jezus. Hij steekt daarbij zijn moeder aan. Zoals elke aanstaande moeder vol kan zijn van het getrappel van haar kind, zo wordt Elisabet door de bewegingen die zij voelt vervuld van de Heilige Geest. Zoals Johannes later bij Jezus zal doen, steekt zij Maria in de hoogte en noemt haar 'moeder van mijn

Heer'. Voor Maria moet dit een geweldige ervaring zijn: er is iemand die haar begrijpt en vertelt wat er in haar leeft. En het gebeurt nog voordat zij zelf iets meer heeft gezegd dan de groet bij het binnenkomen. Zoals Johannes zijn moeder inspireert, krijgt nu ook Maria de Geest. De vreugde werkt aanstekelijk. Het kind springt op van vreugde. Elisabet roept het uit van geluk en Maria zingt haar lied van blijdschap over een wereld, die er ineens zo anders uit ziet.

Vrouwenpraat

De mannen vallen in dit verhaal op door hun afwezigheid. Inzake de beleving van de zwangerschap hoeft dat niet te verbazen, maar er is hier meer aan de hand. Het herinnert aan andere momenten in bijbelverhalen, waarbij mannen weinig of geen gevoel bleken te hebben voor de manier waarop Gods Koninkrijk doorwerkt in deze wereld. Denk bijvoorbeeld aan de (geboorte)verhalen over Abram en Hagar (Genesis 16) en over Manoach en zijn vrouw, de ouders van Simson (Richteren 13). We kunnen ook denken aan de reactie van de mannen op de berichten van de vrouwen over het lege graf (Lucas 24:11). Het zijn steeds de vrouwen die als eersten aanvoelen en durven accepteren dat er iets heel nieuws op komst is.

Klaas Spronk

LITURGISCHE NOTITIES

Vierde Advent - Rorate

De naam van deze zondag 'Rorate coeli', 'Dauwt hemelen' is ontleend aan Jesaja 45:8. Het is een oproep aan heel de wereld om open te staan voor de komst van Gods heil. Daarbij wordt een beeld uit de natuur gebruikt. Uit de hemel moet het water druppelen en de aarde moet er zich voor openen. Dan zal de gerechtigheid uitspruiten. Het kan ook een beeld zijn voor de seksuele gemeenschap tussen man en vrouw met alle mooie gevolgen van

dien. Het is de kunst om in de liturgie iets op te roepen van de goede gevoelens, die een hoopvolle verwachting met zich meebrengen. Het is doorgaans makkelijker om elkaar deelgenoot te maken van zorgen en negatieve ervaringen. Lukt het om elkaar aan te steken, zoals in het verhaal van Lucas 1? Psalm 19 (van de zondag) sluit aan bij bovengenoemde thematiek via de vergelijking in vers 2 (berijming) met een bruidegom. Een adventslied voor deze zondag is Gezang 128. Ook het loflied

van Maria kan worden gezongen: Gezang 66 of lied 9 uit *Met andere woorden* (NZV) of lied 14 uit *Alles andersom* (Callenbach) of lied 23 uit *Zingen van het licht* (Kok) of de liederen 24 en 25 uit *Zingend Geloven V* (Boekencentrum).

Suggesties project- en kinderliederen: Projectlied 'Met hart en ziel', blz. 11. 'Horen en zien', blz. 39.

Klaas Spronk

THEMA

Nieuw en oud

Met de geboorte van Jezus is er iets nieuws doorgebroken in deze wereld. Maar dit nieuwe staat niet los van het oude. Het is stevig geworteld in de Joodse traditie. Daarvan getuigen Simeon en Anna. Zij vertegenwoordigen die oude traditie. Maar ze wijzen niet alleen terug, ze wijzen ook vooruit. In de oude wortels zit verbazingwekkend veel groei-kracht.

LUCAS 2:33-40

Simeon en Anna

In plaats van met vers 33 kan men de lezing beginnen met vers 21, de plaats waar men met Kerst is gestopt. Lucas vertelt nadrukkelijk dat Jozef en Maria zich houden aan de voorschriften van de Tora met betrekking tot het jonggeboren kind (zie de herhaalde vermelding van de wet in de verzen 22, 23, 24, 28 en 39). Zo geeft hij aan dat wat er met Jezus is begonnen niet los mag worden gezien van de Joodse traditie. In Lucas' tijd was er een toenemende spanning tussen de christelijke gemeente en de Joden, die Jezus niet als de Messias erkenden. In veel opzichten kan men het evangelie van Lucas – meer dan de andere evangeliën – zien als een poging de kloof tussen beide partijen te overbruggen.

De lijn van het verhaal

Wie de verhalen over het begin van Johannes en het begin van Jezus naast elkaar legt, zal ontdekken dat ze keurig parallel lopen. Eerst is er de bijzondere aankondiging van hun geboorte (1:5-23 en 1:26-38), gevolgd door de lofzang van hun moeder (1:24-25 en 1:39-56). Vervolgens lezen we over de geboorte en de naamgeving (1:57-66 en 2:1-21), de aanbidding en lofprijzing door getuigen die vervuld zijn van de heilige Geest (1:67-79 en 2:22-39) en tenslotte vinden we de korte vermelding van hun opgroeien (1:80 en 2:40). Als we deze teksten vergelijken, zien we dat we bij Jezus reeds een stap verder zijn. Simeon en Anna vervullen de rol die Zacharias eerder speelde na de geboorte van Johannes. Scherper nog dan hij zien zij de komst van het heil en meer dan hij dragen zij dit ook uit.

Simeon

De naam Simeon is afgeleid van het Hebreeuwse woord voor '(ver)horen'. Hij is getuige van de verhoring van al Israëls gebeden om verlossing. Simeon lijkt wel wat op Mozes, die met zijn volk meetrok tot aan de grens van het Beloofde Land. Vanaf de berg Nebo mocht hij het beloofde land aanschouwen, maar hij zou zelf de grens niet overtrekken. Mozes gaf aan het volk wel de Tora mee als wegwijzer. Hij sprak, zo lezen we in de slothoofdstukken van het boek Deuteronomium, over

zegen en vloek, afhankelijk van de keuzes die men zal maken. Simeon ziet dat met de openbaring van het heil in Jezus Christus ook de tegenwerking aan het licht zal komen; dat de komst van het nieuwe op verzet zal stuiten en pijn zal brengen voor wie er zich met hart en ziel voor inzet. Simeon geeft net als Mozes de zegen. Hij is de vertegenwoordiger van de oude traditie en geeft aan hoe goed het nieuwe is wat in Jezus ter wereld is gekomen. Dit nieuwe neemt het oude niet weg, maar brengt het tot vervulling.

Anna

Ook Anna vertegenwoordigt Israël. Haar naam is afgeleid van het Hebreeuwse woord voor 'genade'. Haar vader heeft een veelzeggende naam: Fanuël, 'Gods aangezicht'. Het getal van haar leeftijd kan men zien als een aanduiding van haar volk. Ze is 84; dat is 7 x 12, het getal van de stammen van Israël. De lezer wordt aangemoedigd dit rekensommetje te maken doordat vermeld wordt dat haar huwelijk slechts zeven jaar heeft geduurd. Sindsdien is ze weduwe. Eenzaam, maar niet alleen, want dagelijks zoekt ze het aangezicht van God in de tempel. Zij ziet net als Simeon in dat God zijn volk niet alleen laat. Anna verstaat de kunst om te wachten zonder te wanhopen en zonder de openheid te verliezen voor het onverwachte verhoren van haar gebeden.

Klaas Spronk

LITURGISCHE NOTITIES

De zondag in de Kersttijd

Deze zondag hoort nog bij het kerstfeest, dat pas op de achtste dag (Lucas 2:21) wordt afgesloten. De kring van feestvierders wordt steeds groter. Vandaag wordt heel nadrukkelijk Israël met zijn oude traditie erbij betrokken. Daarom is het goed om, zo-

als in de toelichting al is gezegd, de lezing te beginnen bij vers 21. De lezing uit het Oude Testament is Jesaja 61:10-62:3.

Psalm van de zondag is Psalm 93 genoemd, maar mooier nog is de Psalm die bezingt hoe goed het is om, net als Simeon en Anna, in de tempel te zijn,

zie Psalm 84 of 122. Ook de lofzang van Simeon verdient een plek: Gezang 68 of lied 45 uit *Zingen van het licht* (Kok). Een fraai sonnet bij Simeons lofzang is te vinden op blz. 22 in *Het oneindige verlangen*, door Muus Jacobse (Callenbach).

Klaas Spronk